

در ادامه بحث از رساله الحقوق صحبت از حق اللسان بود؛ گفتیم یکی از مهم‌ترین حقوق زبان این است که با جلوگیری از بدگویی و بدزبانی گرامی داشته شود؛ زبان باید تکریم شود، اکرامه عن الخنا، از بدگویی و بدزبانی حفظ شود. یکی از بارزترین مصادیق بدزبانی، غیبت است. در باب غیبت یکی دو جلسه گذشته مطالبی را عرض کردیم؛ گفتیم آنچه که لازم است اینجا در این حد بگوییم بعد از بیان حقیقت غیبت و چهره باطنی آن، به برخی از مهم‌ترین آثار دنیوی و اخروی غیبت اشاره کنیم. گفتیم غیبت یک سری آثار دنیوی دارد؛ این آثار دنیوی تارة فردی است و اخروی اجتماعی. آثار دنیوی فردی غیبت را ذکر کردیم.

آثار اجتماعی غیبت

اما آثار اجتماعی غیبت در دنیا، این بسیار ویران‌کننده و خطرناک است. این با یک استدلال ساده کاملاً معلوم می‌شود که چگونه غیبت در تقابل با اهداف خداوند متعال و شارع مقدس نسبت به مردم در جامعه است. در همین بحث الان به نوعی اشاره کردیم که خداوند متعال و به تبع او انبیا عظام و شرایع و کتب آسمانی، همه در پی آن هستند که مردم و انسان‌ها در مدینه فاضله به سوی سعادت حرکت کنند و به سعادت برسند. طی مسیر سعادت صرفاً به قول امام(ره) با این دو عنصر بدست می‌آید؛ جامعه اگر این دو خصوصیت در آن باشد، همه چیز حل است؛ یکی کلمه توحید و دیگری توحید کلمه. اولاً توحید به معنای واقعی کلمه مقصد جوامع انسانی باید باشد؛ توحید ربوبی، توحید تکوینی، توحید تشریحی، توحید در عبادت، انسان و جوامع انسانی باید از شرک دور شوند و به سوی و سمت توحید حرکت کنند. این جز با اتحاد و وحدت و همدلی و همراهی مردم حاصل نمی‌شود؛ یعنی اگر قرار است همه مردم جامعه به سوی آن مقصد حرکت کنند، این یک پیش‌نیازهایی دارد. باید بین مردم آن جامعه صفا، الفت، صمیمیت، مهربانی، مواسات و همدلی باشد تا بتواند حرکت جمعی به سوی آن مقصد داشته باشند.

اگر این حالت در بین افراد جامعه پدید آید و این حالات غلبه کند بر آن خواسته‌های طایفه‌ای، فرقه‌ای، قبیله‌ای، مادی و امثال اینها، این می‌تواند قابل قبول باشد و بگوییم به این هدف و به سمت این هدف جامعه در حال حرکت است. اگر شما می‌بینید این همه انبیا بر اتفاق و اتحاد جامعه تأکید می‌کردند، همه برای همین بوده است. تا می‌توانسته‌اند شقاق‌ها را در جامعه از بین می‌بردند؛ این همه توصیه‌هایی که پیامبر(ص) و اهل بیت پیامبر(ع) و سایر انبیای عظام الهی در رابطه با اموری که به این اتحاد لطمه می‌زند تذکر داده‌اند، برای همین است. جامعه چند پاره، جامعه‌ای که در آن کینه و دو رویی و نفاق و چاپلوسی و امثال اینها موج بزند، این نمی‌تواند به سمت توحید حرکت کند. این خیلی مهم است که رفتن به سمت توحید، رفتن به سوی کلمه توحید، با توحید کلمه و توحید در عمل و وحدت اتفاق خواهد افتاد. این بدیهی است که غیبت یکی از مخرب‌ترین و ویران‌کننده‌ترین و خسارت‌بارترین عناصری است که می‌تواند به توحید کلمه آسیب بزند؛ می‌تواند به این چند پارگی، تفرق، تجزیه و برخاستن آتش‌های کینه کمک کند و مانع این شود که انسان به سوی آن مقصد حرکت کند.

روایات زیادی از پیامبر(ص) و انبیاء پیشین و اولیای پیامبر خاتم در این رابطه وارد شده که کسانی که این پیمان را می‌گسلند، اخوت را نقض می‌کنند، موجب تفرقه می‌شوند، موجب کینه‌توزی می‌شوند، اینها چگونه مبعوض خدا قرار می‌گیرند. یعنی گاهی در برخی روایات می‌بینیم که این امور نزد خداوند بسیار مبعوض‌تر است تا برخی از گناهانی که به نظر ما گناهان بسیار زشت

و بدی به حساب می‌آیند. از مجموع تعالیم دینی استفاده می‌شود که خداوند از هرگونه شکاف بین دو انسان (مگر اینکه براساس معیار ایمان و کفر باشد، آن بحث دیگری است)، غضبناک می‌شود. اینکه پیوندهای عاطفی بین انسان‌ها ضعیف شود، این چیزی است که خداوند متعال به هیچ وجه آنها را خوش نمی‌دارد و نمی‌پسندد.

اگر بخواهیم استدلال کنیم بر اینکه غیبت از نظر اجتماعی بسیار ویرانگر است، اینگونه استدلال می‌کنیم که یک کبرایی داریم که براساس آن کبری هیچ چیزی نزد خداوند مبعوض تر از پاره شدن پیوندهای اجتماعی مسلمین نیست. یعنی هم ایجاباً و هم سلباً ما نسبت به این موضوع می‌بینیم خداوند متعال بسیار سخت‌گیر است. کسانی که تلاش می‌کنند بین دل‌ها دوستی و انس ایجاد شود و آنهایی که تلاش می‌کنند انس‌ها و الفت‌ها ضعیف شود، هر دو مورد توجه قرار گرفته‌اند؛ یکی آنچنان تکریم شده و دیگری آنچنان مورد تنفر واقع شده است. اصل ضرورت حفظ اجتماع اسلامی و پیوندهای جامعه اسلامی، این امری است که با ادله فراوان قابل اثبات است و اینکه به شدت تضعیف این پیوندها منفور نزد خداوند و پیامبران او، این یک امر روشنی است؛ چون این با آن مقصد اصلی که کلمه توحید باشد ناسازگار است.

صغری هم این است که قطعاً غیبت یکی از عوامل مخرب آن اجتماع اسلامی است که این چنین مورد تشویق و ترغیب قرار گرفته است. نتیجه این است که مسلماً غیبت به بنیان آن چیزی که مطلوب شارع است لطمه می‌زند و کمک می‌کند به آن چیزی که منفور شارع است. پس دیگر هیچ تردیدی در این باقی نمی‌ماند که مسأله غیبت آثار اجتماعی بسیار بدی در جامعه دارد؛ هم در سطح کلان و هم در سطح خرد؛ در جوامع کوچک، در خانواده، در محیط کار، در مدرسه، بین دوستان و احباء، اینها چیزی است که کاملاً روشن است.

فقط یک بحث باقی مانده راجع به آثار اخروی غیبت که در جلسه آینده بیان می‌کنیم.

«والحمد لله رب العالمین»